

Astrid Lindgrens böcker har översatts till fler än 100 språk. Men hur hennes kreativa process egentligen såg ut har länge varit okänt. Ett nytt forskningsprojekt ska ändra på den saken.

FOTO: TOBIAS RÖSTLUND/TT

Älskad författare avkodas

LITTERATUR Nu ska nytt ljus kastas över en okänd sida av Astrid Lindgrens författarskap – hur hennes

böcker egentligen kom till. I det nyligen inledda forskningsprojektet "Astrid Lindgren-koden" blottläggs

innehållet i författarens mytomspunna stenogramblock.

4-5

THE BRITISH LOOK®
hittar du hos oss

Extraöppet
söndag 12-16

Barbour

Tel 018-383055
Väg 255 10 km s. Uppsala

KLÄDER & PRYDNAD

BUTIKEN PÅ LANDET

Fredrikslunds Gård
www.fredrikslund.se

Ons - Fred 12-18
Lörd 11-16

LÖRDAGSMUSIK I UPPSALA DOMKYRKA

Miranda Colchester
sings songs from the British Isles

7 mars kl 15

Andrew Canning,
piano och orgel

Musik av Henry Purcell, Thomas Arne, Benjamin Britten och Roger Quilter

Fri entré, kollekt
Medarrangör: Sensus

Svenska kyrkan

FÖRFATTARSAMTAL
I UPPSALA DOMKYRKA

4 mars kl 18:30 Steve Sem-Sandberg
Kristin Windolf samtalar med författaren om hans nyutkomna roman *W*.
Fri entré.

Svenska kyrkan

Malin Nauwerck har sin bas på Svenska barnboksinstitutet men är också knuten till Uppsala universitet. För att gå i land med projektet "Astrid Lindgren-koden" har hon lärt sig stenografi.

Nu ska Astrid Lindgrens

LITTERATUR

Som att undersöka svarta lådan eller få tillgång till den heliga Graal. Så beskriver litteraturvetaren Malin Nauwerck det nyligen inledda forskningsprojektet "Astrid Lindgren-koden".

I projektet går forskare från Uppsala universitet och Svenska barnboksinstitutet till botten med en av 1900-talets mest kända författare. Samtidigt är den kreativa process som föregick Astrid Lindgrens älskade böcker i det närmaste okänd.

– Inom litteraturvetenskapen har det funnits en upp-

fattning om att Astrid Lindgrens "kod" är omöjlig att knäcka. Anledningen är dels att hon stenograferade, dels att hon var sin egen förläggare och redaktör. Vi kände att här fanns ett case att lösa, säger Malin Nauwerck, som har sin bas på Svenska barnboksinstitutet men också är knuten till Uppsala universitet.

Hon driver sedan årsskiftet det tvärvetenskapliga projektet tillsammans med en kvartett experter på olika områden. Under tre år ska gruppen blottlägga hur två av Astrid Lindgrens böcker kom till – "Bröderna Lejonhjärta" (1973) och "Karlsson på taket smyger igen" (1968). Studien är den första någonsin där forskare tar sig an Astrid Lindgrens stenograferade originalmanuskript.

Projektet "Astrid Lindgren-koden" för tankarna till Dan Browns bästsäljare "Da Vinci-koden"?

– Ja, och det är kanske meningen. Lindgrens skapande, och inte minst bearbetning av sina egna böcker, har

länge setts som ett mysterium. Nu går vi in i den svarta lådan för att se hur det egentligen gick till – från de första anteckningarna i stenogramblocket till färdig bok. Och stenografi är ju faktiskt en sorts kod, säger Malin Nauwerck, som själv lärt sig den konsten för att kunna leda projektet.

Att Astrid Lindgren behärskade stenografi är inte så förvånande eftersom hon utbildade sig till sekreterare på 1920-talet. När hon på 40-talet blev författare kom kunskaperna i både stenografi och maskinskrivning till nytta. Totalt finns 670 bevarade stenogramblock fyllda med allt från utkast till i

stort sett färdiga bokmanus. Plus rikligt med sångtexter, dikter, föreläsningar, privata anteckningar, brev, protokoll med mera.

– I vårt projekt koncentrerar vi oss på de 52 block där vi kan studera framväxten av "Bröderna Lejonhjärta", och de 9 block som rymmer arbetet med "Karlsson på taket smyger igen". Förhoppningen är att vi ska kunna gå vidare och studera tillkomsten av fler verk framöver, säger Malin Nauwerck.

Planen är att hon och Britt Almström, f d riksdagsstenograf, manuellt ska avkoda några av blocken för att skapa en sorts stenografisk ordlista som kan träna algorit-

mer. Med hjälp av dem ska en digital transkribering av lejonparten av materialet göras.

Hittills har två block studerats mer ingående. Där framgår bland annat att Jonatan Lejonhjärtas hår från början var kolsvart för att i slutversionen bli blont. Men sådana detaljer är mest kuriosas, enligt Malin Nauwerck.

– Vi hoppas kunna komma åt mer övergripande inslag i Astrid Lindgrens skrivprocess och författarskap: Hur väl överensstämmer bilden av Lindgrens författande med hennes faktiska skapande? Finns det ett samband mellan metoden att stenografera och hur det färdi-

FOTO: SVENSKA BARNBOKSINSTITUTET

kod knäckas

ga litterära verken blev? Jobbade hon med alternativa händelseförlopp eller hade hon intrigen och slutet klara för sig redan när hon satte igång? En annan intressant fråga handlar om hur hennes skrivande förändrades över tid. Vi vet att hon arbetade länge och omsorgsfullt

med "Bröderna Lejonhjärta", medan de första böckerna tog kortare tid, säger Malin Nauwerck.

Göran Sterner
Goran.Sterner@unt.se

Astrid Lindgren-koden

I arbetsgruppen deltar:

- Malin Nauwerck, litteraturforskare, Svenska barnboks-institutet, affilierad (knuten till) vid Uppsala universitet
- Anders Hast, professor i datoriserad bildbehandling, Uppsala universitet
- Raphaela Heil, doktorand

- vid institutionen för informationsteknologi, Uppsala universitet
- Karolina Andersdotter, bibliotekarie med inriktning digitala metoder, Uppsala universitetsbibliotek
- Britt Almström, fd riksdagsstenograf

Astrid Lindgren skötte det mesta själv under sin långa författarbana. Hon var författare, redaktör och förläggare i en och samma person.

FOTO: BERTIL ERICSON/TT

Maria Goundorina är dirigent för Allmänna sången och har kanske arbetat mest före körens mörkerkonsert än under den. Bilden är från ett annat konserttillfälle.

FOTO: MICHAELA HASANOVIC/ARKIV

Mörkerkonsert blev mäktig upplevelse

RECENSION

Allmänna sångens mörkerkonsert blev en fantastisk upplevelse, tycker Per A F Åberg.

Konsert

Mörkerkonsert med Allmänna sången
Slottsbiografen

Dirigent: Maria Goundorina

Det entimmeslånga programmet som framfördes i absolut mörker i Slottsbiografen inleddes med frågan: Uppfattar man musiken annorlunda om man inte ser? Var och en har nog sitt eget svar på den frågan men jag svarar: Ja, definitivt.

Kören och dess ledare har lagt ned ett enastående arbete på att uppnå samtidighet utan att använda den vanliga metoden med tecken, blickar och gester. Insatserna var perfekta och varje crescendo, diminuendo och accelerando likaså. Detta är svårt nog i ljus och nu, i mörker! Klangen var fyllig och skön och stämmorna välbalanserade. Helgjutet hela vägen!

Kören grupperade sig med hälften längs vardera väggen och stämmorna lika fördelade på båda körhälvorna och åstadkom därmed en upplevelsehöjande stereoeffekt. Programmet innehöll även en rad ljudeffekter som koristerna utförde med märkbar förtjusning.

Man kunde höra rådjur, killingar, fåglar med mera. Till ljudeffekterna får man också räkna små sångsnuttar och uttalade åsiktsyttringar om saker och ting;

omöjliga att rättvisande återge, men de väckte stor munterhet bland publiken. En väldigt illusorisk ljudeffekt var en kaskad av vattendroppar som övergick i ett häftigt regn och så ett kraftigt åskväder.

Genom tillmötesgående från kören fick jag ta del av en lista av de sånger som framfördes. Det var en blandning av vacker stämsång och modern dynamik. Bob Chilcotts "The Runner" inledde följd av Anna-Karin Klockars expressionistiska tonsättning av Bo Setterlinds "Tillägnet". John Taveners "The Lamb" till William Blakes text återknöt till melodiken.

Staffan Lindbergs melankoliska festvisa "Om ett hundra år" följdes av Jake Runestads redan klassiska "Nyon, Nyon".

Malin Gavelin sjöng solo "Nature boy", mycket vackert, varpå följde två traditionella svenska låtar i fina framföranden: "I denna ljuva sommartid" i Anders Nybergs arrangemang och "Gjendines båd'nlått" mästerligt arrangerad av Gunnar Eriksson. William Blakes mystiska dikt "The Tiger" har lockat många kompositörer. Nu sjöngs Emil Råbergs tonsättning, en intensiv tolkning som passade kören väl. Avslutningsvis Frank Tichelis sakrala "Earth Song" och "Gaspolskan" av Ale Möller med Marcus Svärd på nyckelharpa och Sebastian Rosengren på fiol.

Detta blev en konsert som måste upprepas. Tillfälle finns att höra den även söndag kväll. Gör det!

Per A F Åberg